

ANTONI CARRASCO

LA SEGONA LLUNA

Empúries

narrativa

PREMI DE NOVEL·LA CURTA JUST M. CASERO 2014

Antoni Carrasco

La segona lluna

Premi de novel·la curta Just M. Casero 2014

Editorial Empúries

Barcelona

© Antoni Carrasco, 2015

La segona lluna ha guanyat el XXXIV Premi de Novel·la Curta

Just M. Casero, atorgat per la Llibreria 22.

Formaven el jurat Mita Casacuberta, Josep M. Fonalleras,
Imma Merino, Vicenç Pagès, Eva Vázquez i, com a secretari sense vot,
Guillem Terribas.

Primera edició: gener del 2015

© d'aquesta edició: Grup Editorial 62, s.l.u.,

Editorial Empúries

info@grup62.com

www.editorialempuries.cat

Fotocomposició: Víctor Igual

Impressió: Limpergraf

DIPÒSIT LEGAL: B. 26.565-2014

ISBN: 978-84-9787-985-9

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats

TAULA

Ocells	11
Cavalls	49
Camells	85

OCELLS

—Mira quina tonteria —diu en Tacho, i em dóna una revista amb un paper molt fi i dolent, doblegada per una de les pàgines centrals—. Però la veritat és que, quan ho vaig llegir ahir, vaig estar una estona mirant-m'ho, encantat.

El primer que hi veig és una il·lustració de la paràbola de l'eclipsi sobre un fons marró fosc. Les lletres del text, en blanc, ballen contra la pàgina empastifada, cridanera. En Tacho m'hi assenjala el tros que haig de llegir, i jo faig com si necessités més temps del que em cal per resseguir-hi les tres línies: En l'ascendent (Titànic), influeix sobre joves. En el descendent (golf de Bengala), influeix sobre vells i moribunds i en els costums morals.

Desplego la revista i en miro la coberta. Más allá.

—No sabia que t'interessessin aquestes coses —li dic.

—Home, aquí què vols que llegeixi? L'Ulisses?

—No, és clar —reconec. Torno a mirar la revista; hi torno a llegir les línies; després la deixo a la tauleta de nit—. No diu si la influència serà benèfica...

—O maligna —completa en Tacho—. Com el tumor.

Un silenci curt.

—A mi m'ho va ensenyar ahir a la tarda, això de la revista —intervé en José Luis—, i jo ja li vaig contestar que tot plegat són rucades. Si la salut depengués de la posició dels astres, jo no hauria de ser aquí. —Es gira al llit on està estirat i s'hi posa de cantó—. Fa anys una amiga de la meva néta em va fer la carta astral. L'únic que em va quedar clar és que deia que jo tindria sempre una salut de ferro. Toca't els collons. En canvi, mira —mostra la mà esquerra estesa—, segons les línies de la mà, jo ja hauria d'estar mort.

Ni en Tacho ni la Cristina ni jo hi demostrem gaire interès. En José Luis retira la mà, la torna a amagar sota els llençols. En Tacho baixa del seu llit, on ha estat assegut. Per darrere, la bata de l'hospital deixa entreveure la seva esquena. Unes xancletes són l'únic que porta que sigui seu. S'ajup per tornar a agafar la revista que jo he deixat al primer prestatge de la seva tauleta de nit, plena d'altres revistes i de diaris endarrerits. A sota hi ha l'orinal. A sobre, entre els medicaments, un Discman amb cedés de música clàssica i jazz. En comparació, la tauleta d'en José Luis, el company d'habitació d'en Tacho, a l'altra banda del llenç de partició recollit en un extrem entre els dos llits, té un aspecte humil. Un Mundo Deportivo i una ràdio petita amb un cordó penjant per lligar-lo a la mà com una bossa.

—Cristina —pregunta en Tacho—, saps si l'eclipsi és al descendent o a l'ascendent? —Sona com una qüestió molt rellevant per a la seva malaltia, com

quan al començament va preguntar, també perquè ho havia llegit en algun lloc, si les cèl·lules, en el seu cas, eren grans o petites. També aleshores la doctora Baqué, com avui la Cristina, se'l va mirar amb cara de sorpresa—. Perquè, com siguem al golf de Bengala, ja l'hem fotuda.

La Cristina em mira a mi i després en José Luis. En Tacho li dóna ara la revista a ella. La Cristina hi llegeix el text un parell de vegades, la segona més a poc a poc.

—Què vols que et digui? Ensenyar-me això a mi és com preguntar-me si crec en Lourdes.

La Cristina és una voluntària. No sé si aquest és el nom oficial del que ella fa, però és el que va fer servir en Tacho el dia que la vaig veure per primera vegada, mentre la Cristina estava parlant amb en José Luis. Són gent que es dedica a això, em va dir en Tacho en veu baixa, al passadís, i va semblar que ella fes una activitat extravagant. Vénen i parlen. Però, són d'algun rotllo religiós?, vaig preguntar quan la Cristina ja havia marxat. O assistents socials? No, va contestar en Tacho. L'única condició és que no hagin passat mai un càncer. No poden ser exmalalts. Deu haver-hi el perill que el contacte de nou amb la malaltia els provoqui una recaiguda. Però, és clar, d'altra banda, sembla que serien els més indicats...

En tot aquest temps, a part de la Cristina, n'hem conegut dos més, de voluntaris: una noia amb els cabells tenyits de vermell fosc i un home d'uns quaranta anys, alt i sec. S'assembla a l'Anthony Perkins, va comentar la Bea, l'exparella d'en Tacho, i això

ens va fer riure, fins que en Tacho va dir que no li veia la gràcia: amb els voluntaris, els pacients creen a la llarga un comprensible lligam afectiu. A mi, un cop passada la sorpresa de saber que existeixen, em produeixen fascinació quan els veig entrar i apropar-se amb un paper a la mà. Porten bata blanca, però no estetoscòpis ni mascaretes, ni cap altre distintiu mèdic. Dorm, els haig de dir jo de vegades quan miren a l'altra banda de la cortina, perquè vénen sobretot per en José Luis, els fills del qual viuen lluny i apareixen poc (i als coneguts els ha amagat la malaltia). Són com els àngels del Cel sobre Berlín, em va dir un altre dia la Bea, ara sense que en Tacho ens sentís. Són tots molt guapos, te n'has adonat? Vaig somriure, i vaig pensar que era evident, en comparació, que jo no sóc un àngel, perquè vinc amb un motiu i deixaré de venir quan en Tacho es mori.

—Parlant de Lourdes —diu en José Luis—, l'altre dia va sortir per la tele una tia que assecava amb la mà. —Torna a alçar la mà enlaire, com abans per ensenyar-nos-hi les línies, i la mou, fent girar un objecte imaginari—. Un dia va descobrir que tocava una llimona i la deixava espremuda per dintre. Té cua de gent desesperada perquè li posi la mà sobre el ventre o al pit...

—Va, sisplau —el talla la Cristina—. Prou d'aquest color. Què, Tacho? Podem engegar la tele o no?

—Ja us ho he dit. M'és igual. —El mateix Tacho, però, s'apropa a l'aparell penjat a la paret amb una

expressió molt seriosa, absorta. Per a ell, l'eclipsi d'avui, que ja ha avisat que no l'interessa gens, és una taca que ha d'aparèixer al sostre, per damunt de la seva mirada—. Engueuem-la, si voleu, però sense veu. Total, és com ha de ser un eclipsi de veritat. Sense so.

—He llegit al diari que la Generalitat recomana no circular mentre duri l'eclipsi —diu en José Luis—. La fi del món. L'última oportunitat que tindrem, posava també. Sabíeu que un eclipsi lunar és sempre amb lluna plena i un de sol amb lluna nova?

Ningú no contesta. Al costat de la tele hi ha un got de plàstic amb monedes d'euro que en Tacho i en José Luis hi han anat aportant en un fons comú. En Tacho n'agafa una i la introdueix a la ranura del comptador.

—Amb això en tenim de sobra.

Quan apareix el senyal a la tele, en Tacho fa una mica de zàping. Gairebé tots els canals en parlen, de l'eclipsi, amb unes imatges que s'hi van repetint, les mateixes que jo he vist abans, al bar on he esmorzat: habitants d'una illa del Pacífic, on l'eclipsi ja ha passat, remant en quatre o cinc canoes cap a un horitzó amb un sol cada cop més negre.

—Sembla la coberta d'un còmic del Tintín —diu en Tacho. Mentre a la televisió apareix un altre diagrama, semblant al de la revista, amb cercles que van ascendint i enfosquint-se, l'expressió d'en Tacho va canviant, com una metamorfosi que també necessités ser explicada amb un dibuix animat. És curiosa, la vida, em va confessar fa algunes setmanes, amb

una veu forçada. Quan em van diagnosticar, un di-lluns, acabava de comprar el dia anterior una col·lecció de tintins al mercat de Sant Antoni. Encara són per obrir, és clar.

En Tacho sempre utilitza el verb diagnosticar en sentit intransitiu; mai hi afegeix: el càncer, el tumor.

—Molts dels malalts de les altres habitacions no sabien que avui hi haurà un eclipsi —diu la Cristina—. O ho feien veure. M'han mirat com si els digués, no sé, que de la companyia havien avisat que ens quedàriem sense llum. Posaven una cara, pobres, de només ens faltava l'eclipsi, prou desgràcia tenim. Així que m'he dit: a l'hora de l'eclipsi, que m'agafi a l'habitació d'en Tacho i d'en José Luis.

Quan ha entrat, ha deixat un sobre gran, blanc, a una de les dues cadires de l'habitació. Ara el posa sobre el llit d'en José Luis; després col·loca la cadira entre els llits i s'hi asseu, un gest simètric que iguala el seu interès pels dos malalts.

—Com si fossin les campanades —diu en José Luis.

—Sí, exacte —contesta ella, sense voler-hi reconèixer la ironia—. O el canvi d'hora. Abans ho pensava. Fa temps, un dels primers anys que es va fer el canvi d'hora, quan encara era una novetat que feia gràcia, vaig voler que en coincidís un, el que endarrerix el rellotge, mai sé si és a la primavera o la tardor, a l'habitació d'un nen que tenia leucèmia. —La Cristina es mira en Tacho i decideix continuar—. Va ser tot plegat una mica absurd, perquè, és clar, eren les tres de la matinada i ell dormia com un

soc. Però la sensació, abans de marxar, que el temps s'havia aturat, que aquella hora no havia existit, em va deixar millor.

—No sé si encara ho fan —dic jo—, però abans aturaven els trens a l'estació més propera.

—Això és el que haurien de fer amb nosaltres —diu en José Luis—. Congelar-nos. Com en Walt Disney.

Tots somriem, menys en Tacho. La Cristina s'ha convertit durant tot aquest temps en una de les presències quotidianes que formen part d'una convalescència. La seva conversa ha anat abandonant els comentaris i les preguntes sobre el dolor o la son per esdevenir la d'un més dels que arriben cada dia a una habitació d'hospital per introduir-hi l'actualitat política o el batxillerat del fill gran: alguna cosa semblant a la vida del carrer que el malalt no tornarà a veure de la mateixa manera, si és que hi torna. Qui és aquesta Cristina, aquesta voluntària, aquest enigma? Sempre du la bata blanca sense cordar i porta els llavis pintats. Avui la camisa també és blanca, d'un teixit molt fi; les mànigues, doblegades per sobre de les de la bata. Al coll, una tensió suau li marca línies també fines a la pell. Ella parla, de vegades, d'un fill que deu tenir setze o disset anys, perquè fa uns quants dies li preguntava a en Tacho, que és administratiu a la universitat, si hi ha alguna manera de saber abans les preguntes de la selectivitat. El marit, o la parella, no l'esmenta mai, si més no quan hi som tots. Me la imagino pujant ella sola aquest fill, però pot ser un tòpic com qualsevol altre. Si fos in-

fermera en comptes de voluntària, tindria l'aparença de no haver acceptat mai propines de pacients o dels seus familiars, o de no haver-ne acceptat les massa petites. No duria còfia als cabells, però sí que dormiria sense remordiments quan li toqués el torn de nit o faria fora parents sense cap justificació, només per establir unes normes per a un internament que tot just comença i es preveu llarg. Aquí no donen assistència personalitzada, guapa, li va dir una vegada a la Bea. A en Tacho, però, cada cop li plau més l'afabilitat despietada, sense romanços ni sentimentalitat barata, de la Cristina, la seva franquesa, la seva confessió permanent, fragmentada. Aquí passem de l'escorxador a Marcus Welby, em va comentar en Tacho no fa gaire. No hi ha terme mitjà. I no sé què és pitjor, què vols que et digui.

Va ser ella, la Cristina, la que un dia es va voler esperar amb mi que en Tacho i la Bea tornessin del petit despatx de la planta, on havien anat a parlar amb la doctora Baqué, vestida encara amb la bata i el barret verds de cirurgiana de l'operació que li acabava de fer a algú altre. Vint-i-tres passes, ens va dir en Tacho que havia comptat al passadís. No sé per què, però ho vaig voler comptar, potser perquè sabia que me'n recordaria tota la vida. Tot el que em quedés de vida. La veritat és que quan vam seure i ella ens va dir allò del seixanta-quaranta, no em va caldre preguntar quin percentatge era el seixanta i quin el quaranta.

—Ha passat el metge, avui? —li pregunta la Cristina a en Tacho, tots dos amb el cap alçat, mirant la tele.

—Sí, en Sagués, el del primer dia. M'ha dit que demà em faran la famosa prova. I ha sortit corrents. Devia venir avisat per la Baqué. He aprofitat per tornar-li a dir que això és com si em posessin tiretes. —En Tacho assenyala la tauleta de nit, sembla mostrar-hi un aparell ineficaç, un escalfador espatllat—. Un Gelocatil, una mica més fort.

El medicament, la cullereta, el got tacat amb una solució blanca: tot plegat té una aparença, és cert, de remei innocu per a una malaltia que el mateix cos pogués curar, acostumant-s'hi.

—Què t'han explicat de la prova?

—No gaire cosa. Que no em podré moure. —En Tacho fa una pausa—. No sé si ho aguantaré. Només de pensar-hi, he començat a tenir vòmits. I ara no em diràs que és de la quimio...

Un altre silenci, però aquest molt curt, perquè la Cristina s'apressa a trencar-lo.

—Va, Tacho, després del que has passat, no em diràs ara que t'espanta una prova.

—No és la prova. És la sensació de no poder moure'm. Jo em conec, sóc massa nerviós.

Somriu, amb un posat tímid que busca que algú li ho desmenteixi, que li negui que és nerviós.

—Jo ja li ho he dit cinquanta vegades —intervé en José Luis—: Tacho, els metges no estan acostumats a pacients que pregunten tant.

—El pobre xaval —continua en Tacho—, en Sagués, s'ha posat vermell com un tomàquet i s'ha desfet en explicacions. Jo li juro, jo li asseguro... És l'únic metge que em tracta de vostè, pobre... No sap

que no li guardo rancor. Amb tot el que m'ha caigut a sobre, comparant-ho, és el que menys delicte té.

En Tacho ha explicat moltes vegades, fins que ho ha convertit en una anècdota, com un dia va aparèixer la doctora Baqué envoltada d'una colla de MIR. En Tacho li va assenyalar la boca, li va dir que les genives li cremaven; ella s'hi va acostar, sense tocar-lo; després va consultar uns papers que duia, es va girar i li va preguntar alguna cosa al grup de metges joves que li feia rotllana al darrere. En Tacho no va sentir què els deia, però sí com un d'ells, el que després va saber que es deia Sagués, responia: jo. I com la doctora Baqué se'l va mirar amb una cara d'ira continguda, reservada per quan el malalt no estigués al davant. Noi, tu vas directament a setembre, va dir en Tacho que significava aquella cara. Jo ja em perdo, va exclamar la Bea quan va sentir tot això per primera vegada: aquell era l'últim incident de negligència mèdica d'una història que, si no fos perquè dibuixava la desesperació d'una malaltia, hauria tingut un regust d'humor negre. Des de l'ambulatori, on durant setmanes el metge de capçalera només havia sabut veure-hi un refredat de pit mal curat per culpa del tabac, fins a la primera operació, que semblava haver anat tan bé. Els ganglis no tenien per què estar envaïts. Al cap de dos mesos, però, una radiografia amb males notícies, un mar tèrbol que recupera un cos a la superfície, fins a arribar a aquesta espera de la segona operació a l'hospital: ja no una convalescència, sinó una expectativa tensa, crispada per la imposició d'en Tacho, que no admet

més pal·liatius, ni més excuses, que la cirurgia. Li havien tornat a créixer els cabells, però ell se'ls ha tallat molt curts, com si busqués una expressió ferotge amb què tornar a entrar un altre cop al quiròfan i lliurar la propera batalla, la final.

—Us haig d'ensenyar una altra cosa —diu en Tacho. Obre el calaix de la tauleta i treu un foli—. Avui és el dia dels papers.

La mirada d'en José Luis demostra que ell, també com abans amb la revista, ja coneix el que és; en Tacho també l'hi ha ensenyat primer a ell. Ara me'l dona a mi. És un imprès que té l'aspecte formal d'una instància. Els paràgrafs comencen amb un nombre i, després, hi ha un llistat d'estats clínics als quals, diu el text, es fa esment més amunt. El segon començant per dalt és el del tumor maligne disseminat, en fase avançada.

—Ara en diuen voluntats anticipades. Testament vital devia sonar massa fort. Fins aquí ha arribat la correcció política.

Ens estem tots en silenci durant uns segons. Jo no vull aixecar la vista del paper per no trobar-me amb els ulls d'en Tacho. La Cristina és al meu costat, i mira per sobre de la meva espatlla el full, que d'altra banda deu conèixer prou bé.

—Hi ha d'haver dos testimonis —diu en Tacho—. Dos de titulars, que seríeu vosaltres, la Cristina i tu, i un substitut, que seria, que és, vaja, en José Luis.

Sembla descriure les instruccions d'un producte

comercial o l'arranjament d'un altre tipus de testament, de patrimoni. En José Luis ens mira a la Cristina i a mi. La seva expressió és la d'algú que demana la mateixa comprensió que ell ha demostrat abans amb un caprici, una inconsistència.

Jo miro en Tacho.

—No sé què dir.

—El que vols dir és: per què jo? —En Tacho esclata en una riallada nerviosa—. Doncs perquè no hi ha ningú més, home. Igual que en José Luis, què us penseu?

Seu al meu costat i m'ofereix el bolígraf que du enganxat a la bata de l'hospital, sota la creu de l'escut de l'ICS. Aquest gest, aquesta previsió, fa ressaltar com té preparat ell l'acte de la signatura, com n'és, d'important, que aquest tràmit de la seva mort quedi enllestit aquest mateix dia. El dia de l'eclipsi.

—És clar, l'alternativa era la Bea. Però amb ella el perill és que em desentubin massa d'hora. Per a ella, la situació terminal fa anys que la tinc.

—No diguis això —li demano—. No és just. Ahir, quan vaig sortir d'aquí amb ella, se la veia desfeta. Es va voler esperar fins que va poder parlar amb la Baqué.

—Sí, aquesta nit deu haver dormit tranquil·la. Fer quatre crits per compte d'un altre és el seu concepte de l'abnegació.

El rancor d'en Tacho quan parla de la Bea és comprensible. Fa un any i mig, després de vuit de viure junts i dos de casats, en Tacho se'n va haver d'anar de casa, deixant-hi també la seva filla d'un any, la

Júlia. Va ser l'advocada que els porta la separació de mutu acord la que va trucar a la Bea per dir-li que havien ingressat en Tacho, que li estaven fent anàlisi, però que tenia molt mala pinta tot plegat.

—Tu què creus? —em va demanar la Bea al cotxe, ahir, marxant de l'hospital, després de parlar amb la doctora Baqué—. Que la Baqué és de les que diuen més temps o menys del que calculen que serà realment?

Ja han passat dos mesos dels sis que un dia se li van escapar. A la primavera vam comentar que el d'aquest any seria un agost trist. Ara que ja hi som, a l'agost, des de fa pocs dies, amb trenta graus i aquesta humitat, ja temem el Nadal.

—Sempre diuen menys dels que en realitat pensen —vaig repetir el tòpic. Vam estar força estona callats; vaig girar i vam entrar al carrer de casa de la Bea, el carrer i la casa que també havien estat els d'en Tacho. La Júlia era a casa de l'àvia. El sol va envair el cotxe. Vam abaixar la visera tots dos, la Bea i jo, com un gest que haguéssim de fer a mitges. Ella es va observar al mirallet de la seva visera.

—Sobretot posa el nom tal com surt al DNI —em demana en Tacho—. A l'associació em van dir que, després, els metges o qualsevol familiar s'agafen al que poden per no fer res del que hi ha escrit.

Perquè vigili el compliment de les instruccions sobre el final de la meua vida i perquè prengui les decisions necessàries amb aquesta finalitat.

Hi poso la data i signo. En Tacho agafa el paper, se'l mira com una redacció que hagués fet ell, de la

qual està orgullós, i que potser encara retocarà per millorar-la.

—José Luis —gairebé crida, com si volgués espavilar-lo—, ja ho saps, tu t'hauràs de posar d'acord amb aquest senyor i amb aquesta senyora. Per decidir que m'accelerin...

—No costarà gaire.

—Entre això i el poema d'en Gil de Biedma —dic jo—, la veritat és que és difícil sentir més incomoditat.

—El poema és només una idea —contesta en Tacho—. Pot ser qualsevol altra cosa. L'únic que no vull, ja t'ho vaig dir, és la Vall del riu Vermell. Cada vegada que la sentia en un enterrament, pensava: això és pornografia.

En Tacho parla en passat de quan anava a enterraments. Ell ha disposat que el seu sigui laic. En tota la meua vida, jo només he anat a un, de laic, al del germà d'un company de feina. El que més em va sobtar va ser l'absència d'algú que dirigís la cerimònia. Els assistents desbordaven la sala, que per una estona havia deixat de ser una capella, pels dos passadissos laterals, fins a arribar, enganxats a la paret, com dos rius, gairebé a tocar del taüt. Una assemblea esdevinguda una successió de testimoniatges, de papers doblegats a les butxaques, amb paraules escrites la nit anterior. L'últim dia que el vaig veure. Alfonsina y el mar. Bach, James Taylor.

El poema que vol que jo reciti en el seu, ja l'he llegit força vegades en veu alta a casa. He decidit suprimir-ne el darrer vers. Per a nosaltres, el dolor

no és tendre. La tria del poema o el testament vital són el contrapunt seriós del sarcasme que en Tacho ha desplegat, com a defensa, durant aquests mesos, i que ha posat molta gent, com la Bea, en un estat de crispació, al límit, moltes vegades, de saltar pel que creien una burla injusta, però retornats de seguida al silenci, amb la convenció tàcita del respecte per la manera que té cada malalt de reaccionar com pot o com vol, una de les poques coses que li queden.

—Un dia va trucar ell mateix —em va explicar la Bea quan en Tacho no hi era— a Sancho de Ávila per preguntar quines opcions de programa tenien per a un enterrament laic, com si hi hagués menús. L'hauries d'haver vist, immutable, al telèfon; era impossible que l'empleat de la funerària, a l'altra banda, sospités que el que trucava era, diguem-ne, l'interessat, el protagonista. Quan va penjar, em va mirar, molt seriós, i em va dir: m'han dit que només informen en persona, i quan hi ha un cas real. Vam esclatar tots dos a riure al mateix temps, fins que a ell se li van omplir els ulls de llàgrimes, i aleshores es va posar com una moto i va començar a caminar d'un cantó a l'altre de l'habitació. Un cas real, Déu meu!, anava repetint com si s'hagués passat de voltes. Un cas real.

La Cristina s'aixeca. Es posa bé el taló d'una de les sabates que du, obertes pel darrere. Les arracades que porta són blaves. Consulta el seu rellotge, un d'aquests models que et diuen la fase en què està la lluna.

—Falten cinc minuts —anuncia—. Us hi veieu amb cor?